

9. Табаченко О. Кредитування — справа ризикована // Урядовий кур'єр. — 2003. — 2 квіт. — С. 2.
10. Посік В. Проблеми формування правового інституту іпотеки землі в Україні // Українське комерційне право. — 2002. — № 2. — С. 31–38.
11. Ляшенко В., Середюк А. Залог в умовах розвитку ринкових відносин // Підприємство, господарство і право. — 2000. — № 11. — С. 13–16.
12. Кручок С. І. Передумови іпотечного кредитування // Вісник аграрної науки. — 2002. — № 3. — С. 74–75.
13. Холл Дж. Кредитування купівлі землі: ключ до справжнього земельного ринку // Вісник НБУ. — 1999. — № 9. — С. 17–20.
14. Ковальчук А. Правові проблеми розвитку іпотеки в Україні // Право України. — 2002. — № 9. — С. 64–68.
15. Колотуха С. М., Мельник К. М. Пошук шляхів реформування кредитних відносин в аграрному секторі економіки // Економіка АПК. — 2002. — № 1. — С. 66–70.

УДК 347.734:346.543

Д. В. Кравцов
аспірант кафедри адміністративного
та фінансового права ОНЮА

СПЕЦИФІЧНА РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У ЗДІЙСНЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інвестиційна діяльність, як одна із форм управлінської діяльності (управління інвестиціями щодо їх подальшої трансформації у виробництво, їх ефективного використання для отримання та збільшення прибутку) відіграє велику роль у здійсненні державою своїх функцій.

Постійний приток та збільшення грошових потоків до економіки країни можливий лише тоді, коли до притягнення інвестицій залучаються інститути, які можуть допомогти ефективно реалізувати ці інвестиції.

До таких інститутів належить й інститут банківського кредитування, який вже довів свою спроможність щодо управління грошовими ресурсами.

Зміст статті є досить актуальним на сучасний період, та виражається у правовому аналізі теоретичного та практичного здійснення інвестиційного інвестування за допомогою фінансових інститутів, якими є банки.

Основними напрямками банківської діяльності при здійсненні інвестиційного кредитування є: мобілізація інвестиційних потоків (великих капіталів), необхідних для інвестування, не тільки тимчасово вільних коштів, а й заощаджень та вкладання їх у виробництво.

Функціонування банків на ринку інвестицій насамперед визначається сучасними цілями банківської діяльності: диверсифікацією діяльності; посиленням впливу фінансового капіталу на інвестиційний процес; збільшенням доходів.

На ринку інвестицій діяльність банку характеризується трьома основними напрямками: споживати інвестиції, брати участь в інвестиціях й інвестувати [1].

Споживання інвестицій банками здійснюється для підвищення ефективної роботи банків, для розвитку самої банківської системи. Банки можуть бути споживачами інвестицій завдяки самофінансуванню на технічне переоснащення, різного роду консультацій, навчання персоналу та завдяки зовнішньому інвестуванню, яке пов'язане зі створенням банківської інфраструктури (клірингові палати, депозитарії). При здійсненні інвестування банки можуть здійснювати: інвестиційні, інвестиційно-позикові та позикові операції. Банки можуть брати участь у інвестуванні завдяки: пайовій участі в інших підприємствах, створенню дочірніх структур, участі у фінансово-промислових групах, випуску і розміщенню акцій промислових підприємств.

Інший аспект інвестиційної діяльності банків пов'язаний із фінансуванням банками розвитку економіки. Ця сторона діяльності банків становить проблему пошуку тимчасово вільних грошей, їх акумуляцію і розміщення. Участь банків в інвестуванні економіки буде залежати від їх здатності залучити кошти найбільш масового потенційного інвестора — населення. З боку держави потрібно зробити усе, щоб повернути довіру більшості населення до банківської системи України.

Внаслідок утворення тимчасово вільних капіталів та їх руху формується й можливість здійснення інвестиційного кредитування. Інвестиційне кредитування — це кредитний процес, що включає сукупність механізмів реалізації кредитних відносин в інвестиційній сфері. Об'єктом кредитних відносин є вартість, яка надається в позику з метою отримання прибутку [2].

Специфічною особливістю інвестиційного кредитування є те, що воно має інвестиційний характер, а саме: при кредитуванні об'єктом оцінки, насамперед, виступає не позичальник, а його інвестиційні наміри (інвестиційний проект), отже у кредитора виникає необхідність у детальному аналізі техніко-економічного обґрунтування інвестиційних заходів, що кредитуються; відсоток з інвестиційного кредиту не повинен перевищувати рівень дохідності за інвестиціями; строк інвестиційного кредиту залежить від строку окупності інвестицій; інвестиційна позичка може бути видана з пільговим терміном відшкодування (на строк реалізації інвестицій), впродовж якого сплачуються лише відсотки за кредит, а основна сума відшкодовується у наступні періоди часу.

Інвестиційне кредитування — це кредитування прямих інвестиційних заходів або реальних інвестицій (вкладень в основний капітал і на приріст матеріально-виробничих запасів).

Тому об'єктами інвестиційного кредитування є: пусковий комплекс об'єктів нового будівництва; частина об'єкту нового будівництва, яка забезпечує випуск готової продукції, надання послуг; знов створені об'єкти (розширення підприємства) діючого підприємства; реконструкція діючих підприємств; технічне переозброєння діючих підприємств.

Таким чином об'єктом нового будівництва є знову створений актив, а при розширенні підприємства — це створення додаткових активів.

Найчастіше об'єкт інвестиційного кредитування виступає як інвестиційний проект, змістом якого є заходи з проектування, будівництва, придбання техно-

логії та обладнання, підготовки кадрів тощо, спрямованих на створення нового або модернізацію діючого виробництва товарів (продукції, робіт, послуг) з метою одержання економічної вигоди [3].

На практиці інвестиційний проект як об'єкт реального інвестування може бути представленим у вигляді: інвестицій у підвищення ефективності виробництва; інвестицій у розширення виробництва; інвестицій у створення нових підприємств; інвестицій для задоволення вимог державних органів управління.

Перші три види інвестицій можна об'єднати у групу, яка має назву виробничі інвестиції, а четверту — невиробничі інвестиції.

Банківський інвестиційний кредит можуть надавати як спеціалізовані — інвестиційні, інноваційні та іпотечні, так і універсальні банки. Специфіка завдань банків при здійсненні інвестиційного кредитування така: розробка та здійснення комплексу заходів щодо кредитування інвестиційних проектів (залучення коштів для інвестиційного кредитування на фінансових ринках капіталів іноземних та вітчизняних банків, міжнародних фінансових організацій, суб'єктів підприємницької діяльності та приватних осіб; експертна оцінка інвестиційних проектів, розробка методів і критеріїв відбору об'єктів кредитування; розробка із позичальником та інвестором фінансових умов здійснення проектів і вибір оптимальних форм кредитування; розробка механізмів контролю та самостійне здійснення контрольних функцій щодо раціонального та цільового використання позичок); співробітництво з міжнародними організаціями, урядовими та іншими кредитно-фінансовими організаціями іноземних держав, іноземними інвесторами з питань організації інвестиційного кредитування; розробка і здійснення комплексу заходів з організації та реалізації схем кредитування.

Організація процесу банківського кредитування інвестиційних проектів базується на загальних принципах кредитування, до яких належать: зворотність, строковість, цільовий характер, платність і забезпеченість. Проте вони мають свої особливості, які відрізняють банківський інвестиційний кредит від інших видів банківського кредиту. Наприклад, принцип строковості, специфікою якого є те, що кредити на технічне переозброєння та розширення діючих підприємств надаються в межах нормативних строків будівництва, опанування та окупності об'єктів.

Крім основних принципів організації банківського інвестиційного кредитування, вирізняють і особливі принципи, які визначають специфіку інвестиційного кредитування: обґрунтування життєдіяльності об'єкта кредитування; участь у реалізації інвестиційного проекту кваліфікованих та надійних партнерів; облік і розподіл усіх ризиків проекту (мається на увазі, що кредитний ризик вище інвестиційного ризику); урегулювання правових аспектів і розробка конкретних скоригованих дій реалізації інвестиційного кредитування [4].

Особлива роль у здійсненні банківського інвестиційного кредитування належить іноземним інвесторам. Це, перш за все, пов'язане з тим, що саме іноземні кредитні організації мають великий обсяг коштів для здійснення кредитування. Іноземне інвестиційне кредитування — це економічні відносини між державами, іноземними банками і фірмами з приводу фінансування інвестиційної

діяльності на засадах повернення у певні строки та, як правило, з виплатою відсотків. Специфікою цього кредитування є те, що інвестиційний кредит бере участь у кругообігу капіталу на всіх його стадіях: при перетворенні грошового капіталу у виробничий — унаслідок експорту обладнання, сировини, палива; в процесі виробництва — у формі кредитування під незавершене виробництво; при реалізації товарів на світових ринках.

До основних реальних джерел залучення Україною іноземних коштів належать: позички міжнародних фінансових організацій, таких, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку; кредити іноземних держав; розміщення цінних паперів у вигляді облігацій державних позик на зовнішніх ринках, а також на внутрішньому ринку при купівлі їх нерезидентами; гранти, субсидії, стипендії тощо як науково-технічну допомогу від міжнародних фінансових організацій та з країн розвинутої економіки.

Ще одним питанням при здійсненні інвестиційного кредитування банківськими установами є створення специфічних банківських установ — банків кредитування інвестиційних проектів. Для цього необхідно прийняти закон «Про банківське кредитування інвестиційних проектів», у якому потрібно встановити, що для цих банків кредитування інвестиційних проектів — основна діяльність. Також встановити кількісний норматив, наприклад процент активів, вкладених у реалізацію інвестиційних проектів.

Світова банківська практика має великий досвід створення банків проектного кредитування. В основі якого полягає ідея фінансування інвестиційних проектів за рахунок доходів, які принесе створене підприємство або підприємство, що реконструюватиметься у майбутньому. За допомогою цих доходів забезпечується фінансування, яке здійснюється банками, а також повернення інвестицій.

Цей напрямок банківської діяльності вважається у світовій практиці особливо актуальним для тих країн та регіонів, які потребують розширення виробництва та модернізацію виробничих потужностей капіталомістких галузей промисловості, таких як паливно-енергетичний комплекс, галузі переробної промисловості [5]. Також для створення таких банків необхідно встановити, що вони мають право бути суб'єктами інвестиційної діяльності, як інвестори або замовники, надати їм необхідні податкові пільги.

Банківське інвестиційне кредитування — це комплекс ефективних заходів щодо здійснення інвестиційної діяльності, розвиток цього напрямку дає великі можливості для подальшого накопичення капіталів, які будуть вкладатися в економіку нашої держави.

Література

1. Луців Б. Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій. — Тернопіль: Екон. думка; Карт-бланш, 2001. — С. 36.
2. Персада А. А., Майорова Т. В. Інвестиційне кредитування: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 6.
3. Там само. — С. 8.
4. Там само. — С. 19.
5. Москвин В. А. Кредитование инвестиционных проектов: Рекомендации для предприятий и коммерческих банков. — М.: Финансы и статистика, 2001. — С. 54.